

Doelstellingen voor de Integrale Persoonsgerichte Aanpak Radicalisering

Vanuit de aanpak Radicalisering en Polarisatie wordt een integrale Persoonsgerichte Aanpak (iPGA-R) ingezet op personen die behoren tot een van de, door het programma gedefinieerde, risicogroepen*. De ambitie is om onze open en vrije samenleving te beschermen tegen angst en verdeeldheid én tegen een aanslag. Dit betekent het zoveel mogelijk beperken van veiligheidsrisico's (inclusief strafbare gedragingen) die worden veroorzaakt door individuen en/of groepen.

Het programma richt zich op alle vormen van radicalisering, waaronder links- en rechtsextremisme. Op dit moment valt alle casuïstiek echter onder jihadistisch extremisme. Van hieruit komt de grootste dreiging op dit moment en ligt dus ook het zwaartepunt gelet op de aard, omvang en impact van Jihadistische terroristische bewegingen in Nederland en het buitenland. Bij het Meld- en Adviespunt radicalisering komen sinds het najaar van 2016 meer vragen en meldingen binnen over rechtsextremisme. Dit laat des te meer de complexiteit van radicalisering zien, waardoor een mogelijke dreiging vanuit andere hoeken niet wordt uitgesloten. De doelstellingen van de iPGA-R zijn zo opgesteld, dat er rekening wordt gehouden met alle vormen van radicalisering.

De doelstellingen op persoonsniveau liggen per subject vast in een plan van aanpak. De doelstellingen op geaggregeerd niveau voor de hele iPGA-R zijn echter tot nog toe nog niet vastgelegd. Dit is nodig om als integrale aanpak met alle partners hetzelfde beeld te hebben (en houden) bij het nut en noodzaak van de aanpak, bij de inrichting en (bij)sturing van de iPGA-R en om via de monitoring te kunnen bijhouden welke resultaten worden geboekt en in hoeverre aanpassing noodzakelijk is.

In dit memo worden de doelstellingen van de iPGA-R uitgewerkt. Dit is een groeidocument, zodat bij nieuwe inzichten het een en ander gewijzigd kan worden. Zo zijn er het afgelopen jaar stappen gezet om de personen in de aanpak structureel in kaart te brengen en zal er in 2017 worden nagedacht hoe de netwerken in kaart kunnen worden gebracht. In bijlage 1 staan de uitgangspunten van het programma die voor het opstellen van deze doelstellingen zijn meegenomen. In de tweede bijlage staan per doelstelling een aantal mogelijke indicatoren waarmee dat betreffende onderwerp in de monitoring is opgenomen.

*De volgende vijf risicogroepen worden onderscheiden:

1. (potentiële) terroristen en (getraumatiseerde) terugkeerders uit jihadistische strijdgebieden;
2. ronselaars voor de extremistische en terroristische organisaties en netwerken en/of gewapende strijd in conflictgebieden;
3. (potentiële en vrijdelde) uitreizigers;
4. individuen en groepen die radicaliseren of het radicale gedachtegoed reeds aanhangen;
5. familie van (potentiële en vrijdelde) uitreizigers en terugkeerders, waaronder broertjes en zusjes.

Figuur 1: risicogroepen van de iPGA-R

De doelstellingen

De integrale Persoonsgerichte Aanpak Radicalisering hanteert drie doelstellingen:

1. **Verminderen van risicogedrag;**
2. **Verbeteren van toekomstperspectief;**
3. **Voorkomen van in- en doorstroom van vrienden en familie en het bieden van nazorg**

1. Verminderen van risicogedrag

Het eerste doel van de iPGA-R is het tegengaan en/of voorkomen van veiligheidsrisico's van personen en groepen en van eventuele strafbare gedrag van deze personen en groepen. De ambitie is om onze open en vrije samenleving te beschermen tegen angst en verdeeldheid én tegen een aanslag. Binnen de iPGA-R wordt er gestreefd om het risicogedrag dat kan leiden tot veiligheidsrisico's te beperken. Voorbeelden van risicogedrag zijn het voorbereiden van uitreizen, het verketteren van andersdenkenden, het bewegen in jihadistische groeperingen of het doen van radicale uitspraken zoals het openlijk goedkeuren van zelfmoordaanslagen. De uitwerking van risicogedrag en de mogelijke indicatoren hiervoor staan in bijlage 2.

2. Verbeteren van toekomstperspectief

Binnen de iPGA-R is er veel aandacht voor de zorg die nodig is om een persoon aan te zetten tot duurzame gedragsverandering. Daarmee wordt niet alleen het acute risicogedrag, maar ook de kans op risicogedrag op de langere termijn tegengegaan. Door te kijken naar de verschillende domeinen (ideologie, persoon, sociale omgeving en dagbesteding) en deze inzet hierop te combineren, tracht de iPGA-R deze structurele gedragsverandering te bewerkstelligen. Belangrijke onderdelen hiervan zijn bijvoorbeeld de inzet op gezondheid en psychiatrie, zelfredzaamheid, de maatschappelijke kansen door o.a. scholing, werk of dagbesteding en de inzet op de-radicalisering. Mogelijke indicatoren staan in bijlage 2.

3. Voorkomen van in- en doorstroom van familieleden en vrienden en het bieden van nazorg

Binnen de iPGA-R is er niet alleen aandacht voor de personen zelf, maar ook voor de directe omgeving. Zo wordt er gekeken naar de waarschijnlijkheid dat familieleden negatief worden beïnvloed door het radicale gedachtegoed van één of meer van de leden van de familie. Ook wordt er onderzocht of familieleden of vrienden niet hebben bijgedragen aan het radicaliseringsproces. Voorts is er ook aandacht voor die familieleden van personen die zijn

uitgereisd, en bij vermoedelijk overlijden van deze personen. Waar nodig wordt nazorg geboden. In de iPGA-R zal er dus aandacht zijn voor deze familieleden en vrienden van personen in de aanpak. Hiervoor zal het sociale netwerk in kaart worden gebracht om te analyseren waar de risico's (waar vinden deze radicaliseringsprocessen plaats? Wie beïnvloed dit?), maar ook waar de kansen liggen (wie kan ondersteunen in het de-radicaliseringsproces? Wie heeft positieve invloed?) Mogelijke indicatoren staan in bijlage 2.

Bijlage 1

Uitgangspunten voor het ontwikkelen van de doelstellingen

Voor het uitwerken van de doelstellingen zijn een aantal uitgangspunten rondom de analyse van radicalisering van belang. Deze uitgangspunten zijn gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek en de ervaringen met de aanpak van radicalisering in Nederland en in het bijzonder in Amsterdam. Hierin wordt ook stilgestaan bij islamitisch extremisme, met het oog op het huidige dreigingsbeeld.

- Radicalisering kan gezien worden als een proces van groeiende bereidheid tot het plegen van ongewenste gedragingen en daden (AIVD, 2007; Bos et al., 2009). Dit kunnen gewelddadige acties zijn, maar ook handelingen gericht op andere ontwrichtende effecten zoals het creëren van een parallelle samenleving of oplopende spanningen tussen bevolkingsgroepen (AIVD, 2007). Vanaf de start van de Amsterdamse aanpak is dit radicaliseringsproces het uitgangspunt, met daarbij de overtuiging dat het mogelijk is om in dit proces te interveniëren en de negatieve ontwikkeling om te buigen waardoor een radicaliserend persoon weer wordt verbonden met de samenleving.
- Radicalisering vindt plaats daar waar vraag (zingeving, identiteit) en aanbod (radicaal gedachtegoed) samenkomen. De vraagkant wordt ontwikkeld in problemen rondom identiteit, gevoelens van onrechtvaardigheid, de (negatieve) aandacht voor bijvoorbeeld de islam in het maatschappelijke debat, de generatiekloof en de gebrekkige religieuze infrastructuur waardoor een enorme vraag onder jongeren voor antwoorden wordt gezocht buiten de 'gebruikelijke' kaders. Daarbij speelt het aanbod van jihadistische netwerken en hun propaganda in op deze cognitieve opening. Het bestrijden van deze netwerken met hun jihadistische gedachtegoed is dus een belangrijk domein binnen het beoordelingskader, waar ook specifiek risicogedrag aan verbonden is. Door de beschikbaarheid van exit-faciliteiten en de inzet van specialisten zoals een coach of theoloog worden personen ondersteund om deze cognitieve opening te verkleinen: er wordt hierdoor zowel een alternatief aanbod geboden als ondersteund met het beantwoorden van sommige levensvragen.
- Er is geen eenduidig profiel van een radicaliserend persoon. Geradicaliseerde personen variëren in leeftijd, etnische afkomst, opleidingsniveau, en werk- en thuissituatie. Wel zijn er sturende factoren van invloed op het radicaliseringsproces. Zo heeft onderzoek (Bos et al.; 2009) aangetoond dat waargenomen gevoelens van onrechtvaardigheid een cruciale rol spelen in het proces. Deze gevoelens kunnen er toe leiden dat mensen boos worden op de samenleving en deze negatieve emoties kunnen worden omgezet naar intenties tot het daadwerkelijk vertonen van gewelddadig of anderszins kwetsend gedrag. Deze gevoelde onrechtvaardigheid kan tot stand komen door een tal van factoren, zoals maatschappelijke achterstand of ervaren discriminatie en worden verergerd door factoren zoals een slecht sociaal netwerk, isolatie of vervreemding, slechte schoolprestaties en arbeidskansen, psychische problematiek, drank- en drugsgebruik, persoonlijke crisis en problematische identiteitsontwikkeling (Wienke en Ramadan; 2010).
- Als radicalisering een proces is van groeiende bereidheid, dan kan dit proces worden stopgezet, dan wel omgekeerd. Er wordt dan gesproken over de-radicalisering. De-radicalisering kan gezien worden als een proces waarbij een individu afstand neemt van

een bepaalde ideologie, gewelddadige methoden verwerpt en een pluralistische samenleving meer accepteert (Ashour; 2009). De-radicalisering kan zowel gaan over gedrag als over attitudes. De AIVD heeft aangegeven dat er gestreefd moet worden naar de-radicalisering van zowel gedrag als attitudes. Daarbij zal voorzichtigheid betracht moeten worden gelet de scheiding tussen kerk en staat. Wel kan de overheid zelfreflectie en het kritisch denken over de eigen aannames stimuleren om te proberen mensen te bewegen hun opvattingen en aannames te herzien. De specialisten uit de specialistenpool ondersteunen hier in. Zij hebben kennis van de materie en kunnen met die materie ook de juiste vragen stellen en mensen bewegen om hun opvattingen te herzien.

- In de casuïstiek valt op dat radicaliseringsproces veelal verschillen. Sommige personen radicaliseren online, anderen door het omgaan met radicale vrienden, het bezoeken van huiskamerbijeenkomsten, maar ook bijvoorbeeld in de moskee. Moskeeën hebben een eigen verantwoordelijkheid wat betreft de veiligheid van Amsterdammers die naar de moskee gaan. Zo kunnen moskeeën een rol hebben in het signaleren van radicalisering.

5.1.2.i

5.1.2.i

De gemeente probeert de religieuze netwerken te ondersteunen door het trainen van moskeebesturen, voorlichting te geven over radicalisering aan moskeebezoekers en via netwerken zoals het Strategisch Netwerk Radicalisering en Polarisation (SNRP) en het stadsdeelnetwerk de kennis en expertise van moskeeën over radicalisering te vergroten.

Bijlage 2

Voorbeelden per doelstelling, inclusief indicatoren

Hieronder volgen per doelstelling een aantal concrete voorbeelden van onderwerpen die binnen die doelstelling aangepakt kunnen worden. Bij het definiëren van de doelstellingen is het bovendien van belang om deze meetbaar te maken, zodat daadwerkelijk kan worden gemeten of de ingezette interventies bijdragen aan de gewenste effecten. Bij elk onderwerp zal daarom ook meteen een voorstel gedaan worden voor een (of meer) mogelijke bijbehorende indicatoren.

Doelstelling 1: verminderen van risicogedrag

5.1.2.d

5.1.2.d

5.1.2.d

5.1.2.d

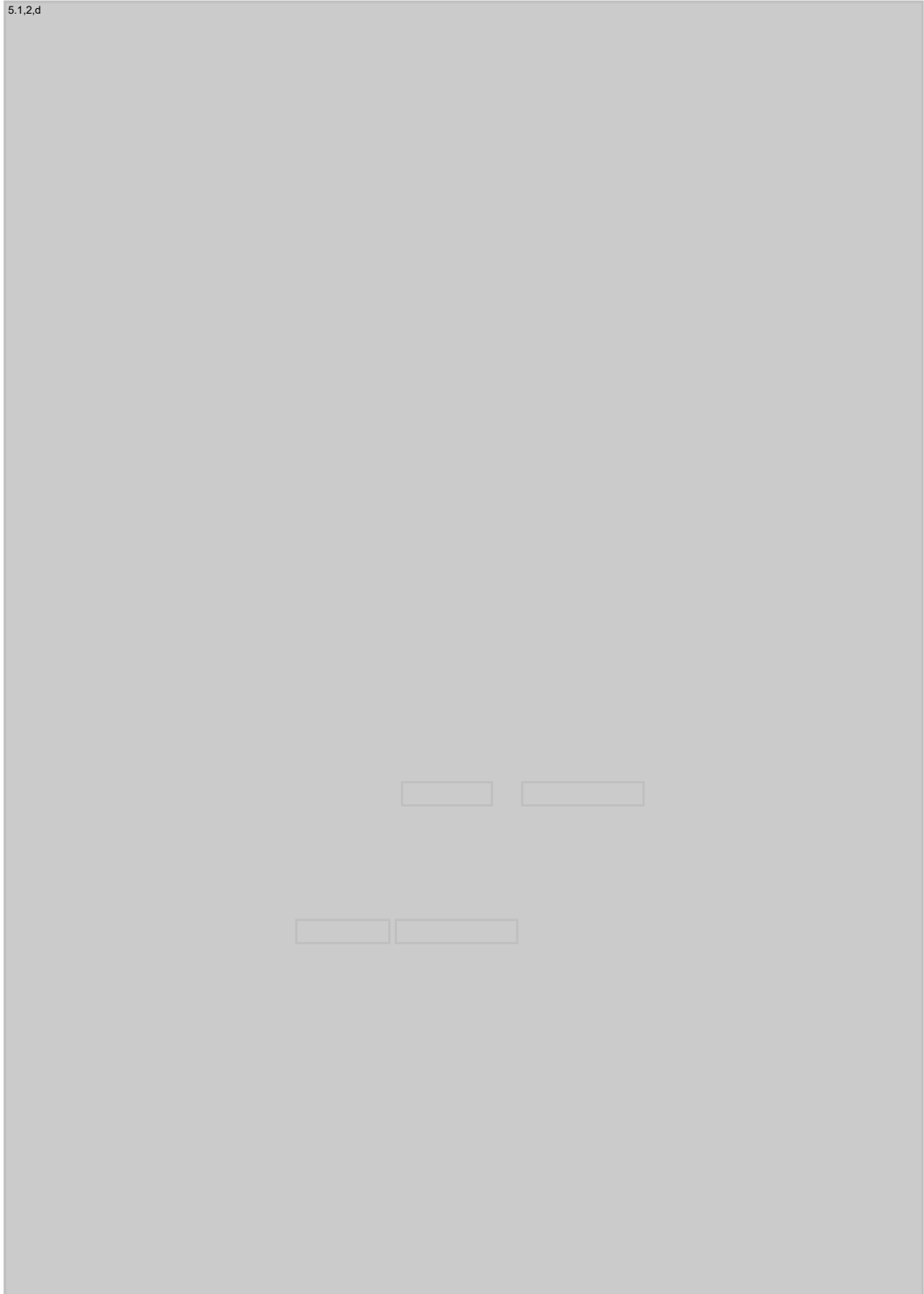

Doelstelling 2: verbeteren van toekomstperspectief

5.1.2.d

5.1.2.d

5.1.2.d

5.1.2.d

Doelstelling 3: voorkomen van in- en doorstroom van familieleden en vrienden en het bieden van nazorg

5.1.2.d

5.1.2.d

